

SAŽETAK PRESUDE
GJINI PROTIV SRBIJE
OD DANA 15. SIJEČNJA 2019. GODINE
ZAHTJEV BR. 1128/16

Vlasti su bile dužne provesti istragu navoda o zlostavljanju u zatvoru unatoč izostanku kaznene prijave

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, Fabian Gjini, je u kolovozu 2008. uhićen zbog pokušaja upotrebe navodno krivotvorene novčanice od 10 eura na hrvatsko-srpskoj granici. S obzirom da nije mogao platiti jamčevinu u iznosu od 6.000 eura, pritvoren je u zatvoru u Srijemskoj Mitrovici do završetka istrage. U zatvoru je proveo 31 dan prije puštanja na slobodu a nakon što je utvrđeno da novčanica od 10 eura nije bila krivotvorena. Prema navodima podnositelja zahtjeva, tijekom boravka u zatvoru bio je zlostavljan i silovan od strane drugih zatvorenika s kojima je dijelio ćeliju. Tjerali su ga da briše pod udarajući ga nogama u tijelo i zabranjujući mu da diže glavu. Primoran je da stoji u hladnoj vodi, zbog čega mu je otpala koža na stopalima. Zatvorenici su mu, misleći da je policijski doušnik, prijetili da će iskonstruirati njegovo samoubojstvo ako ikoga obavijesti o zlostavljanju. Kada su kasnije saznali za njegovo hrvatsko i albansko podrijetlo počeli su se prema njemu odnositi još gore. Gurnuli su mu glavu u kantu s vodom i zatim natjerali da se tušira hladnom vodom. Primorali su ga da se bori protiv drugog zatvorenika pa su ga pretukli zbog udaranja Srbina. Tjerali su ga i da pjeva srpske nacionalističke pjesme. Glede silovanja, podnositelj je naveo da se ne može točno sjetiti kako se to dogodilo jer je izgubio svijest nakon što su mu zatvorenici dali da popije čašu vode. Kad je došao svijesti, obrve su mu bile obrijane što je bio znak da je netko silovan. Osim toga, imao je bolove i krv u stolici te mu je glava bila obrijana. Podnositelj je tvrdio da su zatvorski čuvari znali za zlostavljanje. Kada je njegov odvjetnik primijetio promjenu u podnositeljevom ponašanju, zatražio je njegov premještaj u drugu ćeliju. Nakon puštanja na slobodu podnositelj je pokrenuo parnični postupak za naknadu štete zbog straha, fizičkih i duševnih boli uzrokovanih zlostavljanjem u zatvoru. U presudama donesenim 2013. godine dodijeljeno mu je otprilike 2.350 eura odštete. Podnositeljeva ustavna tužba je odbačena u lipnju 2015. godine.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva je tvrdio da su ga drugi zatvorenici zlostavljali za vrijeme boravka u zatvoru u Srijemskoj Mitrovici od čega ga srpske vlasti nisu zaštitile niti su odgovarajuće reagirale po tom pitanju, sve protivno članku 3. Konvencije.

OCJENA ESLJP-a

Tužena država je prigovarala da podnositelj ne može tvrditi da je žrtva povrede konvencijskog prava jer mu je dodijeljena naknada štete, dok je podnositelj tvrdio da dodijeljeni iznos nije bio dovoljan. ESLJP je istaknuo da odluka ili mjera koja je povoljna za podnositelja zahtjeva u

načelu nije dovoljna da mu se oduzme status "žrtve" u smislu članka 34. Konvencije. U pogledu prigovora iz članka 3. Konvencije nacionalna tijela moraju izričito ili sadržajno priznati povredu Konvencije te podnositelju dodijeliti novčanu naknadu. U ovom predmetu, naknada u iznosu od otprilike 2.350 eura je znatno manja od naknade koju bi ESLJP dodijelio u takvim slučajevima (vidi [Shestopalov protiv Rusije](#), stavci 58.-63.), stoga podnositelj zahtjeva još uvijek ima status žrtve te je prigovor tužene države u tom dijelu odbačen.

ESLJP je također odbacio prigovor srpske vlade o neiscrpljivanju domaćih pravnih lijekova jer podnositelj navodno nije pravilno podnio ustavnu tužbu. ESLJP je utvrdio da se podnositelj zahtjeva posebno žalio na zlostavljanje koje se odvijalo uz „prešutno odobravanje zatvorskih službenika“ koji su znali za njegovu situaciju, stoga je pravilno formulirao ustavnu tužbu. Glede prigovora da podnositelj nije iscrpio domaće pravne lijekove jer nikada nije podnio kaznenu prijavu protiv odgovornih za zlostavljanje, ESLJP je utvrdio da je taj prigovor usko povezan s pitanjem je li država ispunila svoju pozitivnu obvezu provođenja učinkovite istrage temeljem članka 3. Konvencije, te ga je stoga odlučio ispitati zajedno s osnovanoću zahtjeva.

Činjenica da nije bilo izravne umiješanosti države u djela nasilja koja su ispunila uvjet ozbiljnosti sukladno odredbi članka 3. Konvencije ne oslobađa državu obveze iz ove odredbe (vidi [Premininj protiv Rusije](#), stavak 71.). Država je dužna osigurati učinkovitu zaštitu osoba pod svojom jurisdikcijom i spriječiti zlostavljanje za koje su državna tijela znala ili su morala znati (vidi [O'Keefe protiv Irske](#) [VV], stavak 144).

Uzimajući u obzir utvrđenja u domaćem parničnom postupku, ESLJP je utvrdio da je podnositelj zahtjeva trpio zlostavljanje od zatvorenika s kojima je dijelio ćeliju. Tužena država je istaknula kako podnositelj nije mogao očekivati zaštitu s obzirom da nije podnio službeni prigovor protiv zlostavljanja. Međutim, ESLJP je naglasio kako je Europski odbor za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kazne (CPT) više puta izvijestio o nasilju među zatvorenicima u predmetnom zatvoru prije i poslije događaja u slučaju podnositelja zahtjeva. CPT je uočio veliki broj slučajeva koji se tiču nasilja među zatvorenicima te je primijetio da ni zatvorska uprava ni državne vlasti nisu poduzele ništa kako bi spriječile takvo ponašanje ili ga smanjile.

Zatvorsko osoblje moralo je znati za zlostavljanje koje je podnositelj trpio, pogotovo uzimajući u obzir vidljive znakove nasilja na njegovom tijelu (obrijane obrve i glava, oštećena koža). Osoblje ili nije primijetilo ili nije reagiralo na takve znakove, a trebalo je. U svakom slučaju, propustili su osigurati sigurno okruženje za podnositelja. Dakle, tužena država je propustila otkriti, spriječiti ili reagirati na nasilje nad podnositeljem, stoga je došlo do povrede članka 3. Konvencije u materijalnom aspektu te odredbe.

Glede postupnog aspekta članka 3. Konvencije, ESLJP je naveo da nije moguće utvrditi učinkovitost istrage podnositeljevih navoda o zlostavljanju budući da istraga nikada nije provedena.

Pitanje je bilo je li izostanak kaznene prijave spriječio državne vlasti u provođenju istrage ili ih oslobodio njihove dužnosti da ju provedu. Istina je da podnositelj zahtjeva nikada nije podnio kaznenu prijavu policiji, tužiteljstvu ili zatvoru, međutim vlasti su znale ili su morale znati za zlostavljanje koje je pretrpio. Njegov odvjetnik se obratio zatvorskom osoblju u vrijeme spornih događaja te je podnositelj premješten u drugu ćeliju. Nadalje, podnositelj je pokrenuo parnični postupak pred domaćim sudovima te je pisao predsjedniku, pravobranitelju i Ministarstvu pravosuđa, ali nikada nije otvorena službena istraga.

Nije bilo nikakvog formalnog ni praktičnog razloga za nepokretanje istrage. Srpsko zakonodavstvo nije sprječavalo takvu istragu, štoviše srpski pravni okvir bio je izričit u nametanju obveze svim vlastima da prijavljuju kaznena djela o kojima su bili obaviješteni. Dakle, nepostojanje kaznene prijave podnositelja zahtjeva nije spriječilo državnog odvjetnika u pokretanju kaznenog postupka niti je spriječilo druge domaće vlasti da informiraju državnog odvjetnika o navodima zlostavljanja. Stoga je ESLJP odbio prigovor tužene države o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava zbog nepodnošenja kaznene prijave te je utvrdio da je došlo do povrede postupovnog aspekta članka 3. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

25.000 EUR na ime neimovinske štete

2.000 EUR na ime troškova i izdataka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.